

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

**Гуманітарний факультет
Кафедра міжнародних відносин та права**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної роботи здобувачів вищої освіти
при підготовці до практичних занять
з дисципліни
«РЕГІОНАЛЬНІ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ
ВІДНОСИН»**

Одеса: ОНПУ , 2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Одеський національний політехнічний університет
Гуманітарний факультет
Кафедра міжнародних відносин та права

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної роботи
при підготовці до практичних занять з дисципліни
«РЕГІОНАЛЬНІ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН»
для здобувачів вищої освіти спеціальності
291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»

**Розглянуто та затверджено на засіданні
кафедри міжнародних відносин та права
Протокол № 1 від «28» серпня 2020 р.**

Одеса : ОНПУ – 2020

Методичні вказівки до самостійної роботи при підготовці до практичних занять з дисципліни **«Регіональні системи міжнародних відносин»** спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії III курсу V семестру / Укл.: В. О. Бабіна, І. В. Кудлай - Одеса: ОНПУ, 2020. – 9 с.

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	4
Питання для самостійної підготовки до практичного заняття 1.....	4
Питання для самостійної підготовки до практичного заняття 2.....	5
Питання для самостійної підготовки до практичного заняття 3.....	5
Питання для самостійної підготовки до практичного заняття 4.....	5
Питання для самостійної підготовки до практичного заняття 5.....	5
Питання для самостійної підготовки до практичного заняття 6.....	5
Питання для самостійної підготовки до практичного заняття 7.....	5
Питання для самостійної підготовки до практичного заняття 8.....	5
Питання для самостійної підготовки до практичного заняття 9.....	6
Питання для самостійної підготовки до практичного заняття 10.....	6
Питання для самостійної підготовки до практичного заняття 11.....	6
Питання для самостійної підготовки до практичного заняття 12.....	6
Питання для самостійної підготовки до практичного заняття 13.....	6
Питання для самостійної підготовки до практичного заняття 14.....	6
Питання для самостійної підготовки до практичного заняття 15.....	7
ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИРІШЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАДАЧ.....	7
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	7

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Дисципліна «Регіональні системи міжнародних відносин» є складовою частиною вивчення циклу дисциплін професійної підготовки обов'язкової частини навчального плану.

Дисципліна викладається протягом п'ятого семестру, складається із лекційних та практичних занять, розрахована на бакалаврів гуманітарного факультету, має два семестрових модулі та 2 змістових модулі.

Метою навчальної дисципліни є формування знань і стрункої системи поглядів у здобувачів вищої освіти про механізм функціонування регіональних підсистем міжнародних відносин, основні особливості та тенденції їх розвитку в глобальному світі і в контексті загальних закономірностей глобалізаційних політичних процесів.

Завдання навчальної дисципліни:

- сформуванню уявлення про основні етапи розвитку процесу інтеграції та об'єднання держав в регіональні і субрегіональні системи;
- виявити ключові аспекти формування регіональних і субрегіональних організацій;
- дослідження механізмів функціонування регіональних підсистем міжнародних відносин на Сході, Заході, в Північній і Латинській Америці, Африці;
- аналіз конкретних і загальних закономірностей функціонування регіональних підсистем міжнародних відносин в регіонах і субрегіонах Європи, Америки, Азії та Африки.

Самостійна робота здобувача вищої освіти при вивченні дисципліни передбачає:

- самостійну підготовку до лекційних занять;
- самостійну підготовку до практичних занять.

Методичні вказівки містять перелік проблемних питань, на які здобувач має дати відповідь при самостійній роботі з фаховою вітчизняною та іноземною літературою, нормативно-правовими актами міжнародного характеру тощо. Перелік питань для самоперевірки знань студентом в зазначених методичних вказівках згруповано за відповідними темами, вони є орієнтиром при проведенні контрольного опитування під час практичного заняття.

З усіма питаннями, які виникають у здобувача вищої освіти під час вивчення дисципліни, в тому числі при самостійній роботі та підготовці до аудиторних занять, він може звернутися до викладача (лектора та/або викладача з практичних занять) відповідно до графіку його консультацій щотижня, а також безпосередньо на практичних заняттях.

Питання для самостійної підготовки до практичного заняття 1

«Аналіз регіональних аспектів і теорії міжнародних відносин»

1. Чим визначається структура світової системи?
2. Як пояснюють сутність інтеграційних процесів неореалізм, неолібералізм і неомарксизм?
3. У чому полягає позиція постмодерністів стосовно інтеграційних процесів?
4. У чому відмінність функціонального і міжурядового підходу до регіональної інтеграції?
5. Яка сутність гео економічного підходу у інтеграційних процесах?

Питання для самостійної підготовки до практичного заняття 2

«Поняття «регіону» та структура регіональних порядків»

1. Чим міжнародні регіони відрізняються від інших видів регіонів?
2. Які необхідні і достатні характеристики регіону?
3. Які основні елементи регіональної системи?
4. У чому полягає різниця варіантів регіональних порядків?
5. Що таке «регіональний протогогемон»?
6. Як визначається регіональний комплекс безпеки?

Питання для самостійної підготовки до практичного заняття 3

«Основні теоретичні пояснення процесу регіоналізації»

1. Які основні характеристики процесу глобалізації?
2. Як глобалізація пов'язана з фрагментацією?
3. Які відмінні риси регіоналізації в роки «холодної війни»?
4. Чим відрізняються школи в рамках державно-центричного підходу?
5. Який взаємозв'язок між процесами глобалізації та регіоналізації?
6. Що таке «когнітивний регіоналізм»?

Питання для самостійної підготовки до практичного заняття 4

«Класифікація регіональних організацій»

1. Які причини слабкості інтеграційних процесів за межами Європи?
2. Чим коаліція ad hoc відрізняється від політичних блоків?
3. Які різновиди регіональних організацій можна виділити за змістом діяльності?
4. Що таке «нерегіональні регіональні організації»?

Питання для самостійної підготовки до практичного заняття 5

«Підтримання міжнародного миру»

1. Які можливості надає регіональним організаціям Статут ООН?
2. Чому миротворча діяльність ООН критикують?
3. Які характеристики багатосторонності вирішення конфліктів?

Питання для самостійної підготовки до практичного заняття 6

«Регіональний рівень глобального управління»

1. Які основні компоненти глобального управління?
2. Яким чином неурядові організації беруть участь в глобальному управлінні?
3. Що таке «неформалізовані групи»?

Питання для самостійної підготовки до практичного заняття 7

«Види інтеррегіональної взаємодії»

1. Які різновиди інтеррегіональним взаємодії?
2. Що таке «стратегічна Тріада»?
3. Чим пояснюється процес інтеррегіоналізації?
4. Яким чином інтеррегіоналізм пов'язаний з глобальним управлінням?

Питання для самостійної підготовки до практичного заняття 8

«Розширення Європейського союзу»

1. Завдяки чому стало можливим початок процесу європейської інтеграції?
2. Які основні проблеми ЄС на сьогоднішній день?
3. В яких напрямках і яким чином розширюється ЄС?
4. Чому соціалістична інтеграція не привела до успіху?

5. Яка історія концепції Центрально-Східної Європи?
6. За допомогою яких механізмів відбувається розширення НАТО?
7. Що означає для України розширення НАТО на схід?
8. Які відносини України з європейськими структурами?

Питання для самостійної підготовки до практичного заняття 9

«Індія і Пакистан в міжнародному просторі»

1. У чому причини слабкості інтеграційних процесів в Південній Азії?
2. Наскільки порівнянні за силою Індія і Пакистан?
3. Чи можна назвати Індію глобальної (великої) державою?
4. Які основні проблеми індо-китайських відносин?

Питання для самостійної підготовки до практичного заняття 10

«Формування азіатського метарегіону»

1. Що таке «кооперативна безпека» країн АСЕАН?
2. Чи можна говорити про «азіатських цінностях»?
3. Які основні внутрішні проблеми Китаю?
4. На чому заснована зовнішньополітична доктрина КНР?
5. Чому в Північно-Східній Азії не з'явилося регіональних організацій?

Питання для самостійної підготовки до практичного заняття 11

«Союз Незалежних Держав»

1. Які проблеми виникли після розпаду СРСР і як вони вирішувалися?
2. Які досягнення співдружності Незалежних Держав?
3. Які інтеграційні об'єднання виникли всередині і поза СНД?
4. У чому причини привабливості ШОС?
5. Чому в Євразії відбувалися «кольорові революції»?
6. Які труднощі у відносинах України з боку Євразії?

Питання для самостійної підготовки до практичного заняття 12

«Інтеграційні процеси в США»

1. Чому інтеграційні процеси йшли різними шляхами в Північній і Південній Америці?
2. Які історичні та сучасні завдання Організації американських держав?
3. Які два проекти інтеграції борються в Західній півкулі?
4. Які підстави створення НАФТА?
5. У чому полягають інтеграційні процеси в регіоні Карибів?

Питання для самостійної підготовки до практичного заняття 13

«Регіональна інтеграція в Південній Америці»

1. У чому різниця між старим і новим регіоналізмом в Південній Америці?
2. Які цілі ставлять перед собою країни МЕРКОСУР?
3. Що таке «лівий поворот» у американській підсистемі міжнародних відносин?
4. Як вплинув «лівий поворот» на інтеграційні процеси в американському регіоні?
5. Наскільки Україна залучена в регіональні процеси Західної півкулі?

Питання для самостійної підготовки до практичного заняття 14

«Інтеграційні процеси регіону»

1. Чому Близькосхідний регіон залишається неінтегрованим?
2. У чому полягає ідеологія і практика панарабізму?
3. На чому заснована діяльність Організації Ісламська конференція?

4. Наскільки успішною була політика експорту ісламської революції?
5. Які інтеграційні процеси йдуть в зоні Перської затоки?
6. Чому США прагнуть до зміни іранського режиму?

Питання для самостійної підготовки до практичного заняття 15

«Конфліктність Африканського регіону»

1. Чому для Тропічної Африки характерна висока конфліктність?
2. Як взаємодіють Північна Африка і Європа?
3. У чому полягає роль Афганістану як буферної держави?
4. У чому міжнародне значення подій в Руанді і Сомалі?
5. Яка суть ідеології панафриканізму?
6. Які миротворчі операції проводяться африканськими регіональними організаціями?
7. Яку еволюцію виконали ЕКОВАС і САДК?
8. Яка роль гегемонів в процесах африканської інтеграції?
9. Що означає «африканський ренесанс»?

ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИРІШЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАДАЧ

При вирішенні задач доцільним бути орієнтуватися на наступні методичні вказівки. Всі задачі, які можуть пропонуватися здобувачу вищої освіти для вирішення, можна поділити на групи.

1. **Проблемні задачі.** Вони побудовані навколо загальної теоретичної проблеми права, вирішення якої не витікає із змісту діючих правових норм. Для вирішення таких задач однаково необхідна творча інтуїція та вміння логічно мислити.

2. **Задачі, пов'язані з тлумаченням.** При вирішенні таких задач здобувач аналізує тексти статей договорів та нормативно-правових актів, виділяє структуру правових норм, здійснює тлумачення окремих термінів та фраз, що використовуються про конструюванні статті договору та нормативно-правових актів. Здобувачі повинні розуміти, що тлумачення договорів та нормативно-правових актів повинно проводитися у відповідності з загальноновизнаними правовими критеріями і правилами.

3. **Альтернативні (тестові) задачі.** Здобувачам пропонується декілька варіантів відповідей на поставлене запитання. Вони повинні знайти правильну відповідь (відповіді) та вказати, чому інші варіанти не вірні.

4. **Задачі-казуси.** Ці задачі являють собою найбільш традиційний тип задач, який використовується в навчальному процесі. Здобувачу пропонується ознайомитися з певною ситуацією, він аналізує норми права, що відносяться до ситуації, оцінює правовідношення у цілому та позиції суб'єктів правовідношення, потім дає відповіді на поставлені запитання.

При вирішенні будь-якого виду задач не можна обмежуватися лише короткою відповіддю по її суті. Необхідно докладно описати весь хід рішення з наданням аргументів, доводів, які базуються на теоретичному матеріалі. Посилання на норми, що знаходяться у нормативно-правових актах, є обов'язковими.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Закон України “Про стимулювання розвитку регіонів” від 8 вересня 2005 р. № 2850-IV [Електронний ресурс]. URL : www.ovu.com.ua
2. Близький Схід: міжнародна безпека, регіональні відносини та перспективи для України: Монографія / відп. редактор Б. О. Парахонський; Рада нац. безпеки і оборони України; Нац. ін-т пробл. міжнар. безпеки. К.: ПЦ Фоліант, 2008. 591 с.
3. Воронов І. О. Глобалізація і політика: реалії і перспективи соціальних

трансформацій / І. О. Воронов. К. : Генеза, 2004. 287 с.

4. Глобалізація : навч. посіб. / М. Вотс, В. Босхард, Д. Хамелс та ін. ; пер. з англ. В. Алексашин ; адапт. Н. І. Гражевська. К. : Амадей, 2007. 476 с.

5. Гарат Р. М. Роль та місце Організації договору про колективну безпеку в системі міжнародних регіональних організацій / Р. М. Гарат // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Міжнародні відносини. 2011. № 20. С. 82-87. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvvnnum_2011_20_19

6. Долішній М. І. Регіональна політика на рубежі ХХХІ століття: нові пріоритети / М. І. Долішній. К. : Наукова думка, 2006. 512 с.

7. Звездова О. О. Де-факто держави Південного Кавказу як дестабілізаційний чинник регіональної системи міжнародних відносин / О. О. Звездова // Політикус. 2016. Вип. 1. С. 210-214. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/polit_2016_1_45

8. Зозуляк З. М. Фактор США у регіоні Латинської Америки на сучасному етапі / З. М. Зозуляк // Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2014. № 120. С. 173–181.

9. Особливості становлення регіональної компаративістики як наукового напрямку політичної регіоналістики, Тетяна Стародуб. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/starodub_osoblyvosti.pdf

10. Регіон у системі міжнародних відносин, В. Я. Зимогляд. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/8382/1/Zimoglyad_160.pdf

11. Система міжнародних відносин: внутрішні зв'язки та регулюючі механізми, Д. Лакішик. URL:

<http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/19882/47-Tolstov.pdf?sequence=1>

12. Регіональний вимір міжнародних інтеграційних процесів: теоретико-методологічні засади дослідження, Ковалик Зоряна. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/28214/1/009-035-039.pdf>

13. Щербина Т. В. Теорії регіональної економічної інтеграції в контексті розвитку міжнародних відносин / Т. В. Щербина // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. 2014. Вип. 38. С. 306-314. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pprbsu_2014_38_32

14. Коротич О. Б. Державне управління регіональним розвитком країни: теоретико-методологічні засади [Електронний ресурс] / Коротич О. Б. // Державне будівництво : Електронне наукове фахове видання. 2010. № 1. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/ejournals/Debu/2010-1/doc/1/02.pdf>

15. Сторонянська І. Регіони України: пошук моделі конвергентного розвитку / І. Сторонянська. – Львів: Арал, 2008. 144 с.

Додаткова література

16. Андерсон Б. Уявні спільноти. Міркування щодо походження й поширення націоналізму / Б. Андерсон; пер. з англ. Віктора Морозова. Київ: «Критика», 2001. 272 с.

17. Америка і Європа у сучасних міжнародних трансформаціях. Монографія. / Макаренко Є. А., Погорська І. І., Рижков М. М. та ін. К. : Центр вільної преси, 2014. 472 с.

18. Бессараб Т. Особливості інтеграційних процесів в Латинській Америці: політико-ідеологічний аспект [Електронний ресурс] / Т. Бессараб. URL: http://old.filos.lnu.edu.ua/bulletin_philosophy/ua/docs/visnyk03/articles/34.pdf

19. Воронов І. О. Глобалізація і політика: реалії і перспективи соціальних трансформацій / І. О. Воронов. К. : Генеза, 2004. 287 с.

20. Глобалізація : навч. посіб. / М. Вотс, В. Босхард, Д. Хамелс та ін.; пер. з англ. В. Алексашин ; адапт. Н. І. Гражевська. К. : Амадей, 2007. 476 с.

21. Захарченко А. Арабсько-ізраїльський конфлікт: проблеми врегулювання на сучасному етапі: зб. статей / А. М. Захарченко. Одеса: Фенікс, 2009. 240 с.

22. Зінько С. Ю. Країни Близького Сходу в сучасних міжнародних інформаційних відносинах : монографія / С. Ю. Зінько. Львів : ЛігаПрес, 2009. 364 с.

23. Зазуляк З. Сучасний стан та чинники розвитку латиноамериканського мульти-летаралізму / З. Зозуляк // Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. 2015. № 37. С. 149–158.

24. Іваницька О. П. Історія міжнародних відносин (друга половина 1940-х – 1990-і роки): навчальний посібник / О. П. Іваницька. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. 732 с.

25. Їжак Олексій. Привілей демократичного світу. У США ухвалено нову Стратегію національної безпеки / О. Їжак // Дзеркало тижня. 2018. № 2(348). 20 січня. с. 3.

26. Капітоненко М. Г. Міжнародні конфлікти: навчальний посібник / М. Г. Капітоненко К. : Либідь, 2009. 352 с.

27. Киридон А. М. Латинська Америка в сучасному світі: основні тенденції розвитку [Електронний ресурс] / А. М. Киридон, О. Аладіна, О. Гусейнова // II Наук. вісник Інституту міжнар. відносин НАУ. Серія: економіка, право, політологія, туризм. 2010. № 1. Том 1. URL: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/viewFile/2945/2906>

28. Майборода О. М. Етнічність у міжнародній системі / О. М. Майборода. К. : ПІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. 408 с.

29. Мальський М. З. Теорія міжнародних відносин: підручник / М. З. Мальський, М. М. Мацях ; [4-ге вид., перероб. і доп.]. К. : Знання, 2011. 406 с.

30. Олійник Юлія. Співробітництво ЄС та МЕРКОСУР як приклад для подальшої інтеграції України / Ю. Олійник // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. Львів, 2015. Випуск 27. С. 129–135.

Бібліотеки України

1. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

2. Національна парламентська бібліотека України. URL: <http://www.nplu.kiev.ua/>

3. Одеська національна наукова бібліотека URL: <http://www.odnb.odessa.ua/>